

Юридичні науки

УДК 343.353

Мірошник Микита Миколайович

науковий співробітник

Науковий центр проблем виховання доброчесності та запобігання

корупції у секторі безпеки та оборони

Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

Miroshnyk Mykyta

Researcher

Building integrity training and education center

National Defence University of Ukraine

named after Ivan Cherniakhovskyi

ORCID: 0000-0002-2730-4616

Шевчук Андрій Олександрович

науковий співробітник

Науковий центр проблем виховання доброчесності та

запобігання корупції у секторі безпеки та оборони

Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

Shevchuk Andrew

Researcher

Building integrity training and education center

National Defence University of Ukraine

named after Ivan Cherniakhovskyi

ORCID: 0000-0003-2838-0159

Калітник Максим Сергійович

старший науковий співробітник

Науковий центр проблем виховання доброчесності та

запобігання корупції у секторі безпеки та оборони

Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

Kalitnyk Maksym

Senior Research

Building integrity training and education center

National Defence University of Ukraine

named after Ivan Cherniakhovskyi

ORCID: 0000-0002-7897-9138

Пікуль Ростислав Володимирович

старший науковий співробітник

Науковий центр проблем виховання доброчесності та запобігання

корупції у секторі безпеки та оборони

Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

Pikul Rostyslav

Senior Research

Building integrity training and education center

National Defence University of Ukraine

named after Ivan Cherniakhovskyi

ORCID: 0000-0003-3928-9596

**ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ
ЗАХОДІВ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ В
ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ
STUDY OF PROBLEM ISSUES REGARDING THE
IMPLEMENTATION OF MEASURES FOR THE PREVENTION AND
DETECTION OF CORRUPTION IN THE ARMED FORCES OF
UKRAINE DURING A SPECIAL PERIOD**

Анотація. Статтю присвячено дослідженню проблемних питань щодо реалізації заходів запобігання та виявлення корупції в Збройних Силах України під час особливого періоду. Запобігання та виявлення корупції є

невід'ємної складової сучасної оборонної реформи у нашій державі. Система військового управління повинна бути непохитною. Тим паче, під час особливого періоду. Сучасне антикорупційне законодавство поширюється на: військових посадових осіб ЗСУ, крім військовослужбовців строкової військової служби; цивільних посадовців органів військового управління, військових навчальних закладів, установ і організацій ЗСУ; посадовців підприємств, установ і організацій, які належать до сфери управління Міноборони. Заборона стосується протиправного використання будь-якого державного майна або коштів у приватних інтересах. Разом з тим, до корупційних кримінальних правопорушень законодавець відносить: привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем; викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження; зловживання владою або службовим становищем; прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою; підкуп особи, яка надає публічні послуги; пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди службовій особі; зловживання впливом; викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Проте, попри це, нині діюча концепція антикорупційної політики України не позбавлена недоліків. Зокрема, у частині запобігання та виявлення корупції в Збройних Силах України під час особливого періоду. Адже, попри ухвалення низки важливих нормативно-правових актів, наразі у цій сфері все ще залишається чимало дискусійних питань та не вирішених проблем. Очікується, що певною мірою сприятиме покращенню ситуації доповнення переліку корупційних кримінальних

правопорушень незаконним використанням гуманітарної допомоги. Оскільки мета такого діяння, так само, як і мета корупційних кримінальних правопорушень – це незаконне збагачення. До того ж, потребує перегляду Антикорупційна програма, яка є запорукою ефективної антикорупційної реформи України.

Ключові слова: запобігання корупції, виявлення корупції, сектор оборони, військовослужбовці Збройних Сил України, особливий період.

Summary. The article is dedicated investigation of problematic issues regarding the implementation of measures to prevent and detect corruption in the Armed Forces of Ukraine during a special period. Prevention and detection of corruption is an integral part of modern defense reform in our country. The system of military management must be steadfast. Especially during a special period. Modern anti-corruption legislation applies to: military officials of the Armed Forces, except conscripts; civilian officials of military administration bodies, military educational institutions, institutions and organizations of the Armed Forces; officials of enterprises, institutions and organizations belonging to the sphere of management of the Ministry of Defense. The prohibition refers to the illegal use of any state property or funds for private interests. However, The lawmaker includes the following as corruption criminal offenses: appropriation, embezzlement of property or taking possession of it by abuse of official position; theft, misappropriation, extortion of documents, stamps, seals, possession of them by fraud or abuse of official position, or their damage; abuse of power or official position; acceptance of an offer, promise or receipt of an illegal benefit by an official; bribery of a person who provides public services; offering, promising or giving an undue advantage to an official; abuse of influence; theft, embezzlement, extortion by a serviceman of weapons, military supplies, explosive or other combat substances, means of transportation, military and special equipment or other military property, as well as taking possession of them by fraud or abuse of official position. However, despite this, the current concept of Ukraine's anti-

corruption policy is not without flaws. In particular, in terms of prevention and detection of corruption in the Armed Forces of Ukraine during a special period. After all, despite the adoption of a number of important normative legal acts, there are still many debatable issues and unresolved problems in this area. It is expected that the addition of illegal use of humanitarian aid to the list of corruption criminal offenses will contribute to the improvement of the situation to some extent. Since the purpose of such an act, as well as the purpose of corruption criminal offenses, is illegal enrichment. In addition, the Anti-corruption program, which is the key to effective anti-corruption reform in Ukraine, needs to be revised. in terms of prevention and detection of corruption in the Armed Forces of Ukraine during a special period. After all, despite the adoption of a number of important normative legal acts, there are still many debatable issues and unresolved problems in this area. It is expected that the addition of illegal use of humanitarian aid to the list of corruption criminal offenses will contribute to the improvement of the situation to some extent. Since the purpose of such an act, as well as the purpose of corruption criminal offenses, is illegal enrichment. In addition, the Anti-corruption program, which is the key to effective anti-corruption reform in Ukraine, needs to be revised. in terms of prevention and detection of corruption in the Armed Forces of Ukraine during a special period. After all, despite the adoption of a number of important normative legal acts, there are still many debatable issues and unresolved problems in this area. It is expected that the addition of illegal use of humanitarian aid to the list of corruption criminal offenses will contribute to the improvement of the situation to some extent. Since the purpose of such an act, as well as the purpose of corruption criminal offenses, is illegal enrichment. In addition, the Anti-corruption program, which is the key to effective anti-corruption reform in Ukraine, needs to be revised. Currently, there are still many controversial issues and unresolved problems in this area. It is expected that the addition of illegal use of humanitarian aid to the list of corruption criminal offenses will contribute

to the improvement of the situation to some extent. Since the purpose of such an act, as well as the purpose of corruption criminal offenses, is illegal enrichment. In addition, the Anti-corruption program, which is the key to effective anti-corruption reform in Ukraine, needs to be revised. Currently, there are still many controversial issues and unresolved problems in this area. It is expected that the addition of illegal use of humanitarian aid to the list of corruption criminal offenses will contribute to the improvement of the situation to some extent. Since the purpose of such an act, as well as the purpose of corruption criminal offenses, is illegal enrichment. In addition, the Anti-corruption program, which is the key to effective anti-corruption reform in Ukraine, needs to be revised.

Key words: *prevention of corruption, detection of corruption, defense sector, servicemen of the Armed Forces of Ukraine, special period.*

Постановка проблеми. Станом на сьогодні, Україна, у рейтингу країн світу відповідно до глобального Індексу доброчесності в оборонному врядування, на жаль, залишилася однією із найбільш корумпованих країн. Водночас, для воюючої держави, яка восьмий рік поспіль у 21-му сторіччі боронить свою незалежність та стримує збройну агресію РФ на східному кордоні Європи, неприйнятно лишатися однією із країн, яка має високі корупційні ризики у секторі оборони за всіма показниками: від політичного й фінансового до кадрового та закупівельного [1]. Система військового управління повинна бути непохитною. Тим паче, під час особливого періоду. Тому в умовах сьогодення запобігання та виявлення корупції є невід’ємної складової сучасної оборонної реформи у нашій державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання запобігання та виявлення корупції в Збройних Силах України неодноразово привертало увагу вчених, серед яких: О. С. Бондаренко, А. В. Савченко, В. О. Савчук та ін. Проте наявні наукові дослідження з цього приводу мають здебільшого фрагментарний характер.

Метою статті є дослідження проблемних питань щодо реалізації заходів запобігання та виявлення корупції в Збройних Силах України під час особливого періоду.

Виклад основного матеріалу. Системний аналіз положень антикорупційного закону свідчить, що стаття спеціально присвячена переліку категорій військовослужбовців та цивільного персоналу Міністерства оборони України і Збройних Сил України (далі - ЗСУ), які підпадають під його дію, відсутня. Разом з тим, виходячи з положень ст. 3 Закон України «Про запобігання корупції» [2], можна дійти висновку, що дія цього закону поширюється на:

1. Осіб, уповноважених на виконання функцій держави:

- військових посадових осіб ЗСУ, крім військовослужбовців строкової військової служби;

- посадових та службових осіб інших державних органів (до них відносяться цивільні посадовці органів військового управління, військових навчальних закладів, установ і організацій ЗСУ)

2. Осіб, які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави:

- посадові особи юридичних осіб публічного права (до них відносяться посадовці підприємств, установ і організацій, які належать до сфери управління Міноборони).

3. Осіб, які:

- постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків;

- не є службовими особами та перебувають з підприємствами, установами, організаціями в трудових відносинах, - у випадках, передбачених Законом «Про запобігання корупції» (до таких суб'єктів

відносяться особи, які укладають трудовий договір (контракт) чи одноразовий цивільно-правовий договір).

Заборона стосується, у тому числі, протиправного використання будь-якого державного майна або коштів у приватних інтересах. Використання військового майна регламентовано Законами України «Про правовий режим майна у Збройних Силах України» від 21.09.1999 № 1075-XIV [3], «Про господарську діяльність у Збройних Силах України» від 21.09.1999 № 1076-XIV [4] та постановою Кабінету Міністрів України від 25.07.2000 № 1171 (редакція від 30.09.2015) «Про затвердження переліку видів господарської діяльності, здійснення якої дозволяється в/ч Збройних Сил України» [5].

Положення щодо фінансового контролю Закону України «Про запобігання корупції» поширюються на:

- державних службовців Міноборони та Збройних Сил України;
- військових посадових осіб Збройних Сил України (від майора і вище);
- посадових та службових осіб державних органів;
- військовослужбовців, які проходять військову службу у військових комісаріатах [2].

Разом з тим, не поширюються вказані положення на:

- військовослужбовців строкової військової служби;
- курсантів ВВНЗ (ВНП ВНЗ);
- військовослужбовців військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період;
- військової служби за призовом осіб офіцерського складу;
- військових посадових осіб з числа військовослужбовців військової служби за контрактом осіб рядового складу;

- військових посадових осіб з числа військовослужбовців військової служби за контрактом осіб сержантського і старшинського складу;

- військовослужбовців молодшого офіцерського складу військової служби за контрактом осіб офіцерського складу [2].

До найбільш вірогідних сфер життєдіяльності військ (сил), в яких можуть розповсюджуватися корупційні практики, згідно проаналізованих сфер відносять: просування по службі, отримання посади, отримання власної або службової квартири від Міністерства оборони України, а також направлення на навчання [6, с. 97].

При цьому, до корупційних правопорушень діюча редакція КК України [7] відносить: привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191); викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (ст. 357); зловживання владою або службовим становищем (ст. 364); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368); підкуп особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-4); пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369); зловживання впливом (ст. 369-2); викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 410).

У той же час, як відомо, Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги» від 24.03.2022 № 2155-IX [13], який набрав чинності 03.04.2022, Кримінальний кодекс України [7] (далі – КК

України) було доповнено ст. 201-2 «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» у такій редакції:

«1. Продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі, - караються штрафом від двох до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до чотирьох років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або у великому розмірі, - караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою або в особливо великому розмірі, або під час надзвичайного або воєнного стану, - караються позбавленням волі на строк від п'яти до семи років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна» [13; 7].

Попри порівнянню нетривалу дію таких законодавчих новел, станом на кінець червня 2023 року у Єдиному державному реєстрі судових рішень можна віднайти близько 300 судових рішень за ст. 201-2 [8]. Проаналізувавши декілька з них, а також дані ЗМІ [9; 10; 11; 12] з цього приводу, можна дійти висновку, що суб'єктами даного кримінального правопорушення виступають здебільшого особи, які не мають відношення до ЗСУ. Так, приміром у в квітні 2022 р. у Києві правоохоронці затримали подружжя, яке розміщувало у тематичних групах у месенджерах і торгових

платформах оголошення про продаж бронезилетів, касок, наколінників та іншої військової амуніції на суму понад 120 тисяч гривень. Від покупців вони отримували передплату і надалі не виконували свої обов’язки [11]. У травні 2022 року керівник Чернівецької обласної прокуратури повідомив про підозру депутату однієї з міських рад Чернівецького району та її чоловіку у розкраданні гуманітарної допомоги (ч. 3 ст. 201-2 КК України). За даними слідства, підозрювані, будучи головою та членом благодійної організації, під час воєнного стану організували незаконну реалізацію гуманітарної допомоги. Подружжя намагалося продати за 4 500 доларів США ввезений як гуманітарну допомогу в Україну автомобіль Volkswagen LT28, призначений для передачі ЗСУ [12].

Утім, можна віднайти і кримінальні правопорушення вчинені військовослужбовцями. Так, за процесуального керівництва Одеської спеціалізованої прокуратури у військовій та оборонній сфері викрито та затримано військовослужбовця територіальної оборони за фактом незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги під час воєнного стану (ч. 3). За даними слідства, затриманий через посередника реалізовував товари гуманітарної допомоги військового призначення – тепловізори, приціли до стрілецької зброї та аптечки загальновійськові на загальну суму понад 180 тис грн [13].

Принагідно зауважимо, що наразі вказану статтю розміщено у Розділі VII «КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» КК України [7]. Утім, попри це, сьогодні у наукових колах доволі активно дискутуються щодо доцільності віднесення цієї статті саме до різновиду корупційних правопорушень. Зокрема, висловлюється припущення відносно доцільності віднесення незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, вчиненого з використанням службового становища, до числа корупційних кримінальних правопорушень. Адже,

мета такого діяння, так само, як і мета корупційних кримінальних правопорушень – це незаконне збагачення [15, с. 360; 16, с. 84]. Такий підхід видається нам цілком обґрунтованим.

До того ж, на наш погляд, за доцільне було б доповнити ст. 201-2 КК України частиною 4, присвяченою встановленню особливо кваліфікуючого складу кримінального правопорушення, де суб'єктом виступає військовослужбовець Збройних Сил України, а діяння вчиняється під час надзвичайного або воєнного стану. Вважаємо, що такі зміни неабияк сприятимуть запобіганню в Збройних Силах України під час особливого періоду. Поточний же підхід законодавця, на наш погляд, можна визнати одним із проблемних аспектів реалізації заходів запобігання та виявлення корупції в Збройних Силах України під час особливого періоду.

Разом з тим, необхідно зазначити щодо доцільності внесення відповідних змін і до Антикорупційної програми Міністерства оборони України. Адже, як відомо, Антикорупційна програма переглядається у разі:

- затвердження Антикорупційної стратегії і прийняття державної програми з її виконання (протягом 30 календарних днів з дня затвердження);
- внесення змін до антикорупційного законодавства (у разі потреби);
- видання наказів, інших актів Міноборони (у разі потреби);
- необхідності врахування пропозицій та методичних рекомендацій НАЗК;
- виявлення нових корупційних ризиків у діяльності Міноборони, які мають високий рівень наслідків та пріоритетності;
- встановлення за результатами проведеної оцінки виконання Антикорупційної програми неефективності передбачених нею заходів.
- з інших підстав [17].

У свою чергу, варто зазначити, що лише віднесенням кримінального правопорушення, кваліфікованого за ст. 201-2 «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги», до різновиду антикорупційних не усунути усіх наявних проблемних аспектів реалізації заходів запобігання та виявлення корупції в Збройних Силах України під час особливого періоду.

Так, зокрема, з радянських часів Україна успадкувала величезний оборонно-промисловий комплекс, а також мережу державних підприємств, спрямованих на матеріальне забезпечення армії. Водночас складна економічна ситуація у 90-х роках минулого століття та на початку 2000-х років не дала змоги забезпечити підприємства у сфері оборони необхідними для розвитку обсягами державного замовлення. Відсутність повноцінної приватизації та реформи корпоративного управління призвела до того, що не всі державні підприємства оборонно-промислового комплексу змогли перелаштувати виробництво на приватний та експортний ринки. Ці фактори призвели до поступового економічного занепаду багатьох державних підприємств. Відсутність системної політики у секторі оборони щодо інвентаризації державного майна призвела до того, що земля, активи, виробничі приміщення, бази дозвілля і відпочинку та інше майно перетворилися на предмет корупційних правопорушень [18].

Тривалий час залишається нерозв'язаною проблемою низький рівень забезпечення житлом військовослужбовців та членів їх сімей. Це зумовлено рядом факторів, серед яких: недосконалість обліку осіб, які потребують поліпшення житлових умов, що зумовлено відсутністю прозорих та сучасних процедур його ведення; невідповідність нормативно-правового регулювання у цій сфері сучасним потребам суспільства, оскільки воно було сформовано ще за радянських часів; неефективність чинної системи житлового забезпечення військовослужбовців, оскільки в існуючому вигляді вона не здатна задовольнити потреби військовослужбовців;

відсутність концептуального бачення механізмів задоволення житлових потреб у сучасних умовах. Викладене унеможлиблює прозорість та конкурентність процедури забезпечення житлом військовослужбовців як такої, а також породжує існування безлічі корупційних практик у цій сфері [18].

Проблемою все ще залишається неконтрольоване споживання пального, яке закуповується для потреб Збройних Сил. Механізми розподілу і контролю над використанням пально-мастильних матеріалів у Збройних Силах є громіздкими і застарілими та не передбачає застосування сучасних засобів електронного обліку пального [18].

Зауважимо, що на усунення зазначених проблем, спрямовано Антикорупційну стратегію на 2021-2025 роки, затверджену Законом України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» від 20 червня 2022 року № 2322-IX [19]. Зокрема, підпункт 3.6 «Сектор оборони». Проте, строки виконання заходів, спрямованих на реалізацію положень підпункту 3.6 пункту 3 Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки, мають розпочинатися не раніше, ніж через 30 днів з дня припинення чи скасування воєнного стану [19]. Отже, ці проблеми залишатимуться невирішеними ще упродовж невизначеного періоду.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, нині діюча концепція антикорупційної політики України не позбавлена недоліків. Зокрема, у частині запобігання та виявлення корупції в Збройних Силах України під час особливого періоду. Адже, попри ухвалення низки важливих нормативно-правових актів, наразі у цій сфері все ще залишається чимало дискусійних питань та не вирішених проблем. На наш погляд, певною мірою сприятиме покращенню ситуації доповнення переліку корупційних кримінальних правопорушень незаконним використанням гуманітарної допомоги. Оскільки мета такого діяння, так само, як і мета корупційних кримінальних правопорушень – це незаконне збагачення. При

цьому, пропонуємо доповнити вказаний вид кримінального правопорушення такою особливо кваліфікуючою обставиною як вчинення військовослужбовцями Збройних Сил України.

Насамкінець, варто зазначити, що питання реалізації заходів запобігання та виявлення корупції в Збройних Силах України під час особливого періоду потребує подальшого наукового вивчення.

Література

1. Запобігання корупції у Збройних Силах України. Особливості правозастосування під час дії воєнного стану. Практичний посібник / Петков С.В., Копотун І.М., Коропатнік І.М., Кривенко О.В., Ануфрієв М.І., Курилюк Ю.Б. Київ: ВД «Професіонал», 2022. 608 с.
2. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 року №1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 11.07.2023)
3. Про правовий режим майна у Збройних Силах України: Закон України від 21.09.1999 № 1075-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1075-14#Text> (дата звернення: 19.07.2023)
4. Про господарську діяльність у Збройних Силах України: Закон України від 21.09.1999 № 1076-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1076-14#Text> (дата звернення: 27.07.2023)
5. Про затвердження переліку видів господарської діяльності, здійснення якої дозволяється в/ч Збройних Сил України: постанова Кабінету Міністрів України від 25.07.2000 № 1171. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1171-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.08.2023)

6. Жук П. В., Бевз В. В., Гайдаров С. С., Пікуль Р. В., Мірошник М. М. Аналіз стану заходів протидії корупції в Міністерстві оборони України та Збройних Силах України за 2018–2020 роки // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2022. № 3(76). С. 92-99.
7. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14/conv> (дата звернення: 19.07.2023)
8. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 03.08.2023)
9. Понад 600 випадків неотримання гуманітарної допомоги військовими виявили з початку року Міноборони та Держмитслужба. Міністерство оборони України. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2023/06/15/ponad600vipadkivneotrimannya-gumanitarnoi-dopomogi-vijskovimi-viyavili-z-pochatku-roku-minoboroni-ta-derzhmitsluzhba/> (дата звернення: 01.08.2023)
10. Кримінальна відповідальність волонтерів. ГО «Ти потрібен Україні». URL: <https://www.uny.org.ua/dopomoga/activities-of-volunteers/kryminalna-vidpovidalnist-volonteriv/> (дата звернення: 19.07.2023)
11. Хавронюк М. І. За незаконне використання гуманітарної допомоги — кримінальна відповідальність. Центр політико-правових реформ. 2022. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/za-nezakonne-vykorystannya-gumanitarnoyi-dopomogy-kryminalna-vidpovidalnist/> (дата звернення: 11.08.2023)
12. Троценко Л. На Буковині депутат міськради разом із чоловіком краде гуманітарку. Кореспондент. 2022. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4482393-na-bukovyni-deputat->

- miskrady-razom-iz-cholovikom-krala-humanitarku (дата звернення: 14.08.2023)
- 13.Реалізовував гуманітарну допомогу військового призначення - на Одещині затримано військовослужбовця тероборони. Офіс Генерального прокурора. 2022. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/ealizovuvav-gumanitarnu-dopomogu-viiskovogo-priznacennya-na-odeshini-zatrimano-viiskovosluzbovcya-teroboroni> (дата звернення: 14.08.2023)
- 14.Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги: Закон України від 24.03.2022 № 2155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20#Text> (дата звернення: 14.08.2023)
- 15.Бондаренко О. С., Савчук В. О. Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги: аналіз законодавчої новели. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 1. С. 359-32.
- 16.Савченко А. В. Чи може кримінальне правопорушення, передбачене ст.201-2 КК України, належати до корупційних? // Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8–9 груд. 2022 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарєв, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 83-87.
- 17.Про затвердження Антикорупційної програми Міністерства оборони України на 2021-2014 роки: Наказ Міністерства оборони України від 31.09.2021 року № 264. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2021/264_nm.pdf (дата звернення: 11.07.2023)

18. Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 р. № 220. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF?find=1&text=%D0%97%D0%B1%D1%80%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D1%85+%D0%A1%D0%B8%D0%BB+%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8#w1_1 (дата звернення: 11.07.2023)
19. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 року №2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> (дата звернення: 19.07.2023)

References

1. Zapobihannia koruptsii u Zbroinykh Sylakh Ukrainy. Osoblyvosti pravozastosuvannia pid chas dii voiennoho stanu. Praktychnyi posibnyk / Pietkov S.V., Kopotun I.M., Koropatnik I.M., Kryvenko O.V., Anufriiev M.I., Kuryliuk Yu.B. Kyiv: VD «Profesional», 2022. 608 s.
2. Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 roku №1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (date of access: 11.07.2023)
3. Pro pravovyi rezhym maina u Zbroinykh Sylakh Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.09.1999 № 1075-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1075-14#Text> (date of access: 19.07.2023)
4. Pro hospodarsku diialnist u Zbroinykh Sylakh Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.09.1999 № 1076-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1076-14#Text> (date of access: 27.07.2023)
5. Pro zatverdzhennia pereliku vydiv hospodarskoi diialnosti, zdiisnennia yakoi dozvoliaietsia v/ch Zbroinykh Syl Ukrainy: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.07.2000 № 1171. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1171-2000-%D0%BF#Text> (date of access: 01.08.2023)
6. Zhuk P. V., Bevz V. V., Haidarov S. S., Pikul R. V., Miroshnyk M. M. Analiz stanu zakhodiv protydyi koruptsii v Ministerstvi oborony Ukrainy ta Zbroinykh Sylakh Ukrainy za 2018–2020 roky // Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voienno-stratehichnykh Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho. 2022. № 3(76). S. 92-99.
  7. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 roku № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14/conv> (date of access: 19.07.2023)
  8. Iedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (date of access: 03.08.2023)
  9. Ponad 600 vypadkiv neotrymannia humanitarnoi dopomohy viiskovymy vyiavyly z pochatku roku Minoborony ta Derzhmytsluzhba. Ministerstvo oborony Ukrainy. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2023/06/15/ponad600vipadkivneotrimannya-gumanitarnoi-dopomogi-vijskovimi-viyavili-z-pochatku-roku-minoboroni-ta-derzhmitsluzhba/> (date of access: 01.08.2023)
  10. Kryminalna vidpovidalnist volonteriv. HO «Ty potriben Ukraini». URL: <https://www.uny.org.ua/dopomoga/activities-of-volunteers/kryminalna-vidpovidalnist-volonteriv/> (date of access: 19.07.2023)
  11. Khavroniuk M. I. Za nezakonne vykorystannia humanitarnoi dopomohy — kryminalna vidpovidalnist. Tsentr polityko-pravovykh reform. 2022. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/za-nezakonne-vykorystannya-gumanitarnoyi-dopomogy-kryminalna-vidpovidalnist/> (date of access: 11.08.2023)
  12. Trotsenko L. Na Bukovyni deputat miskrady razom iz cholovikom krالا humanitarku. Korespondent. 2022. URL: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4482393-na-bukovyni-deputat->

- miskrady-razom-iz-cholovikom-krala-humanitarku (date of access: 14.08.2023)
13. Realizovuvav humanitarnu dopomohu viiskovoho pryznachennia - na Odeshchyni zatrymano viiskovosluzhbovtisia teroborony. Ofis Heneralnoho prokurora. 2022. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/ealizovuvav-gumanitarnu-dopomogu-viiskovogo-priznacennya-na-odeshhini-zatrimano-viiskovosluzbovcya-teroboroni> (date of access: 14.08.2023)
  14. Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho kodeksu Ukrainy shchodo vidpovidalnosti za nezakonne vykorystannia humanitarnoi dopomohy: Zakon Ukrainy vid 24.03.2022 № 2155-IKh. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20#Text> (date of access: 14.08.2023)
  15. Bondarenko O. S., Savchuk V. O. Nezakonne vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy: analiz zakonodavchoi novelty. Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal. 2023. № 1. S. 359-32.
  16. Savchenko A. V. Chy mozhe kryminalne pravoporushennia, peredbachene st.201-2 KK Ukrainy, nalezhaty do koruptsiinykh? // Realizatsiia derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky v mizhnarodnomu vymiri : materialy VII Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Kyiv, 8–9 hrud. 2022 r.) / [redkol.: V. V. Cherniei, S. D. Husariev, S. S. Cherniavskiy ta in.]. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav, 2022. S. 83-87.
  17. Pro zatverdzhennia Antykoruptsiinoi prohramy Ministerstva oborony Ukrainy na 2021-2014 roky: Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 31.09.2021 roku № 264. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2021/264_nm.pdf (date of access: 11.07.2023)
  18. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi antykoruptsiinoi prohramy na 2023-2025 roky: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4 bereznia 2023 r. № 220.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF?find=1&text=%D0%97%D0%B1%D1%80%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D1%85+%D0%A1%D0%B8%D0%BB+%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8#w1_1 (date of access: 11.07.2023)

19. Pro zasady derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky na 2021-2025 roky: Zakon Ukrainy vid 20.06.2022 roku №2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> (date of access: 19.07.2023)